

KNELPUNTEN VASTGOEDPROMOTOR,
VASTGOEDEXPERT EN ARCHITECT

REEKS KNELPUNTEN CONTRACTENRECHT

Bernard TILLEMAN
Gewoon Hoogleraar K.U.Leuven/KULAK

Alain-Laurent VERBEKE
Gewoon Hoogleraar K.U.Leuven & Universiteit Tilburg
Visiting Professor of Law Harvard
Advocaat Greenille
Codirecteur LCM, Leuven Center for Collaborative Management

EDITORS

Instituut Contractenrecht
K.U. Leuven Rechtsfaculteit

Nr. 9

<http://www.law.kuleuven.be/contractenrecht>

KNELPUNTEN
VASTGOEDPROMOTOR,
VASTGOEDEXPERT EN ARCHITECT

Nicolas CARETTE
Alain-Laurent VERBEKE
Editors

Met bijdragen van

Pieter BRULEZ
Benoît KOHL
Dirk MEULEMANS
Maarten SOMERS
Guy VAN HESE
Kristel VRIJGHEM

Instituut —————
Contractenrecht
Leuven - KULAK

intersentia
Antwerpen – Cambridge

KNELPUNTEN CONTRACTENRECHT

- Nr. 1 – Alain Verbeke (ed.), Knelpunten Huur, 2003
- Nr. 2 – Bernard Tilleman en Alain Verbeke (eds.), Knelpunten Kanscontracten, 2004
- Nr. 3 – Bernard Tilleman en Alain Verbeke (eds.), Knelpunten Verkoop onroerend goed, 2005
- Nr. 4 – Bernard Tilleman en Alain Verbeke (eds.), Knelpunten Dienstencontracten, 2006
- Nr. 5 – Bernard Tilleman, Kristof Vanhove en Alain Verbeke (eds.), Knelpunten Handelshuur, 2007
- Nr. 6 – Nele Hoekx en Alain Verbeke (eds.), Knelpunten Pacht, 2008
- Nr. 7 – Bernard Tilleman en Alain Verbeke (eds.), Knelpunten Verkoop roerende goederen, 2009
- Nr. 8 – Alain-Laurent Verbeke (ed.), Knelpunten Onderhandelen en bemiddelen van contracten, 2011
- Nr. 9 – Nicolas Carette en Alain-Laurent Verbeke (eds.), Knelpunten Vastgoedpromotor, vastgoedexpert en architect

Knelpunten Vastgoedpromotor, vastgoedexpert en architect
Nicolas Carette en Alain-Laurent Verbeke (eds.)

© 2011 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0248-7
D/2011/7849/96
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

WOORD VOORAF

De rechtspraktijk is het laboratorium van de jurist. De realiteit van het dagelijkse leven is onvoorspelbaar en onverwachtter dan de meest creatieve academicus het nog maar in zijn stoutste dromen zou kunnen bedenken. Wellicht verklaart dit mede waarom de rechtspractizijn, of hij nu advocaat is, notaris of gerechtsdeurwaarder, magistraat, ambtenaar of bedrijfsjurist, vaak onverrichterzake de literatuur, de vele boeken en artikelen, consulteert en zich zuchtend afvraagt waarom nu net weer over zijn of haar specifieke probleem niets te vinden is. Heeft daar dan echt niemand aan gedacht?

In de hoop daaraan een beetje te kunnen verhelpen in het voor de praktijk belangrijke domein van het contractenrecht, startte Alain-Laurent Verbeke in 2003 de reeks *Knelpunten Contractenrecht*. De vorige acht edities behandelden “Huur” (2003), “Kanscontracten” (2004), “Verkoop onroerend goed” (2005), “Dienstcontracten” (2006), “Handelshuur” (2007), “Pacht” (2008), “Verkoop roerende goederen” (2009) en “Onderhandelen en bemiddelen van contracten” (2010).

De reeks *Knelpunten* heeft steeds een dubbel luik.

Vooreerst is er een studieavond, zowel te Leuven als te Kortrijk, waarin de knelpunten van de gekozen materie door een aantal specialisten worden behandeld. De studieavond moet kort en krachtig zijn: aanvang om 18 uur en einde ten laatste om 21 uur. Aldus zou het voor de praktijkjurist mogelijk moeten zijn om op het einde van een gevulde werkdag een drietal uren vrij te maken, zonder dat deze activiteit al te zwaar interfereert met de drukke agenda. Daarnaast is er een boek met de uitgewerkte teksten van de diverse uiteenzettingen.

Het negende nummer in de reeks is het voorliggende boek *Knelpunten vastgoedpromotor, vastgoedexpert en architect*.

Vooreerst bespreken Dirk Meulemans, Kristel Vrijghem en Guy Van Hese het *juridische statuut van de architect, de vastgoedpromotor en de vastgoedexpert*. Voor de architect bespreken ze onder meer de wijzen waarop een architect zijn beroep kan uitoefenen en de impact daarvan op zijn aansprakelijkheid, vragen in verband met de vervanging, bijstand en opvolging van een architect, het consulteren van een studiebureau, en aandachtspunten voor een architect bij het verloop van een deskundigenonderzoek, de onafhankelijkheid van de architect t.a.v. de vastgoedpromotor. Daarnaast komen aspecten van het juridische statuut van de vastgoed-

promotor aan bod en geven de auteurs nu al inzicht in de komende invoering van een titelbescherming en (beperkte) plichtenleer voor de vastgoedexpert.

In de tweede bijdrage buigen *Benoît Kohl en Maarten Somers* zich over de *bouw-promotieovereenkomst*. Zij bespreken onder meer de mogelijke kwalificaties van een dergelijke overeenkomst en de contractvrijheid met betrekking tot een promotieopdracht. Ruime aandacht gaat naar knelpunten van de aansprakelijkheid van de bouwpromotor, en de (afhankelijk van de kwalificatie van de overeenkomst) eventuele rechtstreekse aanspreekmogelijkheid van de klant tegenover een door de promotor ingeschakelde aannemer en architect.

Tot slot onderzoekt *Pieter Brulez* nauwgezet heel wat knelpunten van de *architectenovereenkomst*. Zo bijvoorbeeld de vraag of een contractuele relatie ontstaat tussen de aanvrager van een *as-builtattest* en de attesterende architect, de bewijsproblematiek, pijnpunten van de verbintenissen van de architect (o.m. de controle- en bijstandverplichting) en de opdrachtgever (o.m. mogelijkheid tot het geven van instructies en de betaalplicht), evenals vragen in verband met de auteursrechten van de architect. Een belangrijke plaats komt toe aan de onrechtmatige bedingenleer – en de daarmee gepaard gaande beperkingen aan de contractvrijheid – en de bijzondere impact van het arrest van het GwH op dit leerstuk.

Deze negende uitgave in de reeks *Knelpunten Contractenrecht* biedt aldus weerom een vernieuwende en *state-of-the-art*-analyse die in de bibliotheek van de contractjurist niet kan ontbreken.

Prof. Dr. Alain-Laurent Verbeke
K.U.Leuven Faculteit Rechten – Instituut Contractenrecht
www.law.kuleuven.be/contracts

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
Juridisch statuut van de architect, de vastgoedpromotor en de vastgoedexpert Dirk MEULEMANS, Kristel VRIJGHEM en Guy VAN HESE	1
I. De architect	1
A. Wat is de invloed van het arrest van het Grondwettelijk Hof <i>d.d.</i> 6 april 2011 op de inhoud en totstandkoming van de architectenovereenkomst?	1
B. Op welke wijze kan een architect zijn beroep uitoefenen? Wat zijn de gevolgen op vlak van aansprakelijkheid?	5
1. Zelfstandige architect	6
2. Ambtenaar	6
3. Bediende	6
4. Architectenvennootschappen	6
a. De vennootschappen conform de Aanbeveling van 1997	7
b. ‘Laruelle-vennootschappen’	8
5. Bestuur van de rechtspersoon	11
6. Doel en activiteit van de rechtspersoon	11
7. Aandelen en stemrechten	11
8. Deelnemingen	12
9. Inschrijving van de vennootschap	12
10. Verplichte aansprakelijkheidsverzekering	12
11. Gevolgen voor de aansprakelijkheid van de rechtspersoon	13
12. Gevolgen voor de persoonlijke aansprakelijkheid van de architect	13
C. Mag een architect zich laten bijstaan/adviseren bij de uitvoering van zijn opdracht? Mag een architect zich laten vervangen door een collega bij de uitvoering van zijn opdracht?	14
D. Hoe verloopt de opvolging van een collega bij architecten?	16
E. Wat is de aard van de verschillende verbintenissen van de architect?	16
1. Conceptuele taak van de architect	18
2. Keuze van materialen door de architect	19
3. Controleplicht van de architect	20
4. Informatieplicht van de architect	22

F.	Is het uitoefenen van het beroep van architect verenigbaar met het beroep van aannemer?	24
1.	Sanctie	25
G.	Hoe verhoudt de onafhankelijkheid van de architect zich in de relatie met de vastgoedpromotor?	26
H.	Indien een architect een beroep dient te doen op een ingenieur – of studie bureau, welke contractuele rechtsbetrekkingen zijn er mogelijk? Wat zijn de implicaties?	27
1.	Bouwheer als contractpartij	27
2.	Controle van de werken	28
3.	Architect als contractpartij	29
4.	Aannemer als contractpartij	30
I.	Zijn de bouwheer en de architect verplicht het budget van het bouwwerk vast te leggen in de architectenovereenkomst? Wat omvat de bijstand van de architect inzake het bouwbudget? Waar ligt nu de grens van deze financiële bijstandsverplichting? Wat zijn de gevolgen van de voorkomende overschrijding van het contractueel vastgelegde bouwbudget?	30
1.	Zijn de bouwheer en de architect verplicht het budget van het bouwwerk vast te leggen in de architectenovereenkomst?	30
2.	Waaruit bestaat de bijstand van de architect inzake het bouwbudget?	31
3.	Waar ligt nu de grens van deze financiële bijstandsverplichting?	32
4.	Wat zijn de gevolgen van de voorkomende overschrijding van het contractueel vastgelegde bouwbudget?	33
J.	Wat zijn de aandachtspunten voor een architect bij het verloop van een deskundigenonderzoek?	35
1.	Aanstelling van de deskundige	36
2.	Opdracht van deskundige	37
K.	Wat is het belang van de hoedanigheid waarin een architect een gerechtelijk deskundigenonderzoek volgt?	39
L.	Wat is het standpunt van Europa omtrent de schaal van aanbevolen minimumerelonen van de Orde van Architecten?	41
M.	Welke actuele rol speelt het aanbestedingsverslag opgesteld door de architect?	43
N.	Welke nieuwe wetgeving is van toepassing inzake het beroep van architect?	44
II.	De vastgoedpromotor	45
A.	Terminologie – taalkundig	45
B.	Definitie	46
C.	De vastgoedpromotor is een handelaar	47
D.	De inschrijving in de Kruispuntbank van Ondernemingen	48

E.	Geen specifieke vestigingswetgeving	49
F.	Afwezigheid van deontologische regels	49
G.	De Federatie Vastgoedpromotoren van CIB	50
III.	De vastgoedexpert	51
A.	Begripsomschrijving	51
B.	Aard van het beroep	51
C.	Komend recht: de invoering van een titelbescherming en een (beperkte) plichtenleer voor de vastgoedexpert	52
D.	Komend recht: een mogelijke aanpassing van de vernieuwde wet op de appartementsmede-eigendom	55
E.	De Federatie Vastgoedexperten van CIB	55
Knelpunten bouwpromotieovereenkomst		
	Benoît KOHL en Maarten SOMERS	57
I.	Inleiding	57
II.	Wat dient er te worden begrepen onder het begrip “bouwpromotie”? Is er een wettelijke of jurisprudentiële definitie voorhanden?	58
III.	In welke mate wordt de contractuele vrijheid bij het afsluiten van een promotieopdracht al dan niet beperkt?	60
IV.	Is er in het Belgische recht sprake van een (benoemde) “bouwpromotieovereenkomst”?	63
V.	Hoe dient de bouwpromotie juridisch dan te worden gekwalificeerd? ..	65
A.	Algemeen	65
B.	Bouwpromotie als koop-verkoop	67
C.	Bouwpromotie als aanneming	69
D.	Bouwpromotie als lastgeving	70
VI.	Welke aansprakelijkheid rust op de bouwpromotor?	71
A.	De resultaatsverbintenis van de bouwpromotor	71
B.	De aansprakelijkheid van de bouwpromotor na oplevering van het bouwwerk	73
C.	Een bijzonder toepassingsgeval: de Wet Breyne	75
VII.	Kan de klant rechtstreeks de aannemer(s) en architect aanspreken waarmee de promotor heeft gecontracteerd?	76
VIII.	<i>Quid</i> met de verplichte tussenkomst van de architect?	80
Knelpunten architectenovereenkomst		
	Pieter BRULEZ	85
I.	Knelpunten draagwijdte van de overeenkomst	85
II.	Knelpunten kwalificatie	87
III.	Knelpunten in de precontractuele fase	91
IV.	Knelpunten totstandkoming	93

A.	Verbod van onrechtmatige bedingen	93
1.	Algemeen verbod	94
2.	Zwarte lijst	97
B.	Essentiële bestanddelen	98
1.	De architectonische opdracht	98
2.	Het ereloon	100
3.	Het budget	102
C.	Termijn	104
VIII.	Knelpunten bewijs	105
IX.	Knelpunten interpretatie	108
X.	Knelpunten verbintenissen van de architect	109
A.	<i>Intuitu personae</i> -karakter	109
B.	Verplichtingen van de architect	110
1.	Het opmaken van de plannen en bestekken	110
2.	Controle op uitvoering van werken en verwerking van materialen	112
3.	De bouwheer bijstaan bij de aanvaarding van de werken	116
4.	Nazicht van de rekeningen en handhaving van het budget	116
5.	De bouwheer algemene bijstand verlenen	118
C.	Aansprakelijkheid	121
XI.	Knelpunten verbintenissen opdrachtgever	126
A.	Medewerkingsplicht	126
B.	Betalen van ereloon en kosten	128
C.	Het werk aanvaarden	130
XII.	Knelpunten auteursrechten	130
A.	Bescherming van plannen	130
B.	Bescherming van bouwwerk	132
C.	Het auteursrecht van de architect beperkt	132
XIII.	Beëindiging van de overeenkomst	133
A.	Overlijden van de architect	133
B.	Eenzijdige beëindiging door de opdrachtgever	135
XIV.	Besluit	137